

Eduskunnan lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Dnro K2025-17
11.6.2025

Lausuntopyyntönnö: HE 53/2025 vp, lakivaliokunnan kuulemistilaisuus 12.6.2025

**HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAEIKSI VANKEUSLAIN, TUTKINTAVANKEUSLAIN JA PUOLUSTUSTILALAIN
9 §:N MUUTTAMISESTA**

Suomen Asianajajat kiittää mahdollisuudesta lausua Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vankeuslain, tutkintavankeuslain ja puolustustilalain 9 §:n muuttamisesta.

Yhtenä Suomen Asianajajien sääntömääräisenä tehtävänä on seurata oikeuskehitystä maassa ja lausuntoja antamalla sekä aloitteita tekemällä tarjota kokemuksensa yhteiskunnan käytettäväksi. Suomen Asianajajien oikeuspoliittisen työn lähtökohta on oikeusvaltion turvaaminen. Lausunnoissaan Suomen Asianajajat pyrkii painottamaan oikeusvaltioperiaatteen toteutumiseen, oikeusturvaan sekä oikeuden saavutettavuuteen, perus- ja ihmisoikeuksien sekä asianajajakunnan itsenäisyyden ja riippumattomuuden turvaamiseen liittyviä näkökulmia. Pyydettyä lausuntona Suomen Asianajajat esittää seuraavaa.

Suomen Asianajajat pitää esitystä kokonaisuutena arvioiden kattavana ja perusteltuna. Joihinkin lakiehdotusten pykälä koskeviin muutosehdotuksiin kiinnitetään kuitenkin huomiota.

Varmuosastolle sijoittaminen

Vankeuslain 5 luvun 6 § ja tutkintavankeuslain 3 luvun 2 b – 2 d §:ssä säädetään vangin tai tutkintavangin varmuusosastolle sijoittamisen edellytyksistä. Uutena asiana säädettäisiin varmuusosastojen perustamisesta myös tutkintavankiloihin ja varmuusosastolle sijoittamisesta myös tutkintavankien osalta. Pykälissä säädettäisiin varmuusosastolle sijoittamisen edellytyksistä pääosin samoin kuin vankeuslaissa on tällä hetkellä säädetty.

Vankeuslain 6 pykälän toisen momentin 3 kohdassa säädettäisiin sinänsä nykyisin voimassa olevan pykälän 2 momenttia vastaavasti varmuusosastolle sijoittamisesta tilanteissa, joissa vanki on vakavasti vaarantanut vankilan turvallisuutta tai sijoittaminen on perusteltua vangin oman turvallisuuden takaamiseksi. Muutosehdotuksessa kohta on kuitenkin kirjoitettu muotoon, jossa varmuusosastolle sijoittaminen voidaan tehdä, mikäli vanki muulla tavoin vakavasti vaarantaa vankilan järjestystä ja turvallisuutta taikka toisen vangin tai muun henkilön turvallisuutta vankilassa. Vastaava esitys on kirjattu tutkintavankeuslain 3 luvun 2 c §:ään.

Suomen Asianajajat on kiinnittänyt huomiota jo hallituksen esityksen luonnosvaiheessa ehdotuksen muotoiluun ”muulla tavoin vakavasti vaarantaa vankilan järjestystä ja turvallisuutta” liian avoimena ja määrittelemättömänä. On myös jo tuolloin todettu ehdotuksen viittaavaan vangin mahdolliseen tulevaan menettelyyn, jolloin jää viranomaisen arvioitavaksi, millä perusteella vaarantaminen on käsillä. Tällaisen avoimen yleisperusteen käyttäminen antaa vankilahenkilöstölle mahdollisuuden pykälän epätarkoituksenmukaiseen soveltamiseen. Tämän osalta painotetaan hallituksen esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa mainitun mukaisesti, että varmuusosastolle sijoittamisen lähtökohtana olisi sijoittamisen välttämättömyys, joka edellyttää konkreettisia perusteita. Kyse on viimesijaisesta keinosta, jolloin tulee ensin punnita, onko vangin toimintaan mahdollisuus puuttua lievemmin keinoin.

Sijoittaminen avolaitokseen

Avolaitokseen sijoittamisen edellytykset tarkoittavat käytännössä sen arvioimista, soveltuvatko vankeuslain 4 luvun 9 §:n tai 6 luvun 1 § :n ja 4 luvun 8 § :n edellytykset arvioinnin kohteena olevaan vankiin. Koska jo voimassaolevassa laissa on säädetty useista avolaitossijoitusta tehtäessä huomioon otettavista turvallisuutta koskevista seikoista, ei esityksessä ole pidetty tarpeellisena muuttaa tai täsmentää avolaitokseen sijoittamisen edellytyksiä.

Avovankilasijoituspäätöksiä tehtäessä korostuvat vangin tuomion perusteena olevan rikoksen laatu ja vangin turvallisuus. Esityksessä todetun mukaisesti esimerkiksi järjestäytyneeseen rikollisuuteen kiinnittyneiden vankien osalta avolaitossijoituksen edellytykset eivät yleensä täyty, eikä heitä siksi sijoiteta avolaitokseen. Hallituksen esityksessä on kuitenkin todettu, ettei avolaitosmahdollisuutta ole tarkoitus poissulkea yhdeltäkään vankiryhmältä.

Suomen Asianajajat katsoo, että käytännön tasolla muodostaa haasteen, milloin voitaisiin hallituksen esityksen mukaisesti katsoa, että henkilö on luotettavasti irtaantunut rikollisesta toiminnasta. Kuten esityksessä todetaan, osallistuminen tai yhteydet järjestäytyneeseen rikollisuuteen muodostavat yleensä esteen avolaitossijoitukselle. Tämän osalta kiinnitetään huomiota, että vankeuslain 4 luvun 9 §:n 4 momentin mukaisesti tuomittu on kuitenkin sijoitettava suljettuun vankilaan, jos on perusteltua syytä epäillä, että hän vaarantaa toisen vangin tai muun henkilön turvallisuutta. Hallituksen esityksen mukaisesti kyse olisi perusteltua syytä epäillä -kynnyksestä, mikä ei edellytä todennäköisiä syitä. Tässä päätöksen tekijälle jää laaja harkintavalta, jolloin tulee asianmukaisesti huomioida kaikki saatavissa oleva vankia koskeva tieto.

Yhteenvetoa

Vankilassa tehtävät vangin olosuhteisiin vaikuttavat päätökset perustuvat monessa tapauksessa yksittäisen päätöksentekijän suorittamaan kokonaisharkintaan. Jotta päätöksenteko ei johda ”mielivaltaisiin” ratkaisuihin, tulee päätöksenteon kriteereiden ja edellytysten olla riittävän yksiselitteiset. Hallituksen esitys jättää laajan harkintavallan viranomaiselle, joka luo mahdollisuuksia erilaisille tulkinnoille. Tähän seikkaan Suomen Asianajajat pyytää kiinnitettävän huomiota asian jatkovalmistelussa.

Helsingissä 11. päivänä kesäkuuta 2025

SUOMEN ASIANAJAJAT

Niko Jakobsson
Pääsihteeri

LAATI

Asianajaja Minna Pilviö, Tampere

Suomen Asianajajien lausunnot valmistellaan oikeudellisissa asiantuntijaryhmissä, joiden toiminnassa on mukana noin 150 asianajajaa. Tämä lausunto on valmisteltu rikos- ja rikosprosessioikeuden asiantuntijaryhmissä.